

**Punkt Informacyjny
Funduszy Europejskich**

Zasady horyzontalne w Funduszach Europejskich

spotkania informacyjne dla LGD
listopad 2024

Pomoc Techniczna
dla Funduszy Europejskich

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

**Punkt Informacyjny
Funduszy Europejskich**

Horyzontalne zasady równościowe

Pomoc Techniczna
dla Funduszy Europejskich

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Horyzontalne zasady równościowe

Horyzontalne zasady równościowe są opisane w [Wytycznych dotyczących realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027](#):

- **Zasada równości kobiet i mężczyzn** ([załącznik nr 1: Standard minimum](#))
- **Zasada równości szans i niedyskryminacji**, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami ([załącznik nr 2: Standardy dostępności dla polityki spójności na lata 2021-2027, pozostałe standardy i wytyczne](#) – jeśli dotyczą)

Horyzontalne warunki podstawowe:

- zgodność z [Kartą Praw Podstawowych Unii Europejskiej](#) (KPP)
- zgodność z [Konwencją o Prawach Osób Niepełnosprawnych](#) (KPON)

[Załącznik nr 3 do wytycznych równościowych – procedury dotyczące włączania zapisów KPON](#)

Zgodność projektu z KPP i KPON

Projekty muszą być **zgodne** z KPP i KPON.

Ocenie podlega zgodność projektu z obydwoma dokumentami w zakresie odnoszącym się do:

- **sposobu realizacji** projektu,
- **zakresu** projektu,
- rodzaju **Wnioskodawcy**.

Należy odnieść się do wybranych, adekwatnych przepisów oraz wykazać brak sprzeczności pomiędzy działaniami projektowymi a konkretnymi zapisami KPP i KPON.

Zgodność z KPP – wybrane artykuły

- Artykuł 1. Godność człowieka
- Artykuł 6. Prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego
- Artykuł 7. Poszanowanie życia prywatnego i rodzinnego
- Artykuł 8. Ochrona danych osobowych
- Artykuł 11. Wolność wypowiedzi i informacji
- Artykuł 15. Wolność wyboru zawodu i prawo do podejmowania pracy
- Artykuł 20. Równość wobec prawa
- Artykuł 21. Niedyskryminacja
- Artykuł 22. Różnorodność kulturowa, religijna i językowa
- Artykuł 23. Równość kobiet i mężczyzn
- Artykuł 24. Prawa dziecka
- Artykuł 25. Prawa osób w podeszłym wieku
- Artykuł 26. Integracja osób niepełnosprawnych
- Artykuł 31. Należyte i sprawiedliwe warunki pracy
- Artykuł 34. Zabezpieczenie społeczne i pomoc społeczna
- Artykuł 35. Ochrona zdrowia
- Artykuł 37. Ochrona środowiska

Zgodność z KPON – wybrane artykuły

- Artykuł 5. Równość i niedyskryminacja
- Artykuł 6. Kobiety z niepełnosprawnościami
- Artykuł 7. Dzieci z niepełnosprawnościami
- Artykuł 8. Podnoszenie świadomości
- Artykuł 9. Dostępność
- Artykuł 12. Równość wobec prawa
- Artykuł 16. Wolność od wykorzystywania, przemocy, nadużyć
- Artykuł 19. Niezależne życie i włączenie w społeczeństwo
- Artykuł 21. Wolność wyrażania się i wypowiedzania opinii i dostęp do informacji
- Artykuł 23. Poszanowanie domu i rodziny
- Artykuł 24. Edukacja
- Artykuł 25. Zdrowie
- Artykuł 26. Rehabilitacja
- Artykuł 27. Praca i zatrudnienie
- Artykuł 28. Odpowiednie warunki życia i ochrona socjalna
- Artykuł 30. Udział w życiu kulturalnym, rekreacji, wypoczynku i sporcie

Zasada równości kobiet i mężczyzn

Zasada odnosi się do działań mających na celu osiągnięcie stanu, w którym **kobietom i mężczyznom** przypisuje się **taką samą wartość społeczną, równe prawa i równe obowiązki**.

Kluczowe obszary działań:

- zwiększenie uczestnictwa kobiet w zatrudnieniu
- lepsze godzenie życia zawodowego z prywatnym
- zwalczanie feminizacji ubóstwa
- zwalczanie dyskryminacji ze względu na płeć na rynku pracy oraz w kształceniu i szkoleniu

Zasada równości kobiet i mężczyzn – bariery równościowe

- mniejsza aktywność kobiet na rynku pracy
- różnice w płacach kobiet i mężczyzn zatrudnionych na równoważnych stanowiskach, wykonujących tożsame obowiązki
- mała dostępność elastycznych rozwiązań czasu pracy
- niski udział mężczyzn w wypełnianiu obowiązków rodzinnych
- niski udział kobiet w procesach podejmowania decyzji
- przemoc ze względu na płeć
- niewystarczający system opieki żłobkowej/przedszkolnej lub opieki instytucjonalnej nad osobami potrzebującymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu
- stereotypy płci we wszystkich obszarach w tym zwłaszcza w wyborze ścieżki edukacyjno-zawodowej
- dyskryminacja wielokrotna (krzyżowa), czyli ze względu na dwie lub więcej przesłanek

Zasada równości kobiet i mężczyzn w projektach współfinansowanych przez EFS+ (1)

Obowiązuje Standard minimum.

W projektach, które nie stanowią wyjątków od Standardu minimum **należy**:

1. wskazać **bariery równościowe (albo ich brak)** w obszarze tematycznym interwencji i/lub zasięgu oddziaływania projektu w oparciu o dane **ilościowe i/lub jakościowe w podziale na płeć**
2. zaplanować **działania odpowiadające na** zidentyfikowane **bariery** równościowe
3. w przypadku stwierdzenia **braku barier** równościowych - zawrzeć **działania zapewniające przestrzeganie zasady** równości kobiet i mężczyzn, tak aby na żadnym etapie realizacji projektu nie wystąpiły bariery równościowe
4. wartości **wskaźników** wskazać **w podziale na płeć**
5. wskazać zaplanowane **działania** w celu zapewnienia **równościowego zarządzania projektem**

Ważne:

Standard minimum jest spełniony, jeśli projekt uzyska **co najmniej 3 punkty** za powyższe kryteria oceny.

Zasada równości kobiet i mężczyzn w projektach współfinansowanych przez EFS+ (2)

Projekt ma **pozytywny** wpływ na zasadę równości kobiet i mężczyzn, jeśli:

- **jest zgodny ze standardem minimum** realizacji zasady równości kobiet i mężczyzn,
- w projekcie nie ma **działań/informacji, które dyskryminują którąś z płci.**

Wyjątki od Standardu minimum:

- **profil działalności beneficjenta** (ograniczenia statutowe)
- **zamknięta rekrutacja** - projekt (ze względu na swój zakres oddziaływania) obejmuje wsparciem **wszystkich pracowników/personel** konkretnego podmiotu, wyodrębnionej organizacyjnie części danego podmiotu lub konkretnej grupy podmiotów wskazanych we wniosku o dofinansowanie projektu.

Ważne:

W przypadku projektów, które należą do wyjątków, beneficjentom **zaleca się** również planowanie działań zmierzających do przestrzegania zasady równości kobiet i mężczyzn, mimo że nie jest to przedmiotem oceny.

Zasada równości kobiet i mężczyzn w projektach współfinansowanych przez EFRR

Nie ma obowiązku stosowania standardu minimum.

Zgodność z zasadą równości kobiet i mężczyzn należy wykazać poprzez:

- zaplanowanie takich **działań** w projekcie, **które wpłyną na wyrównywanie szans płci** będącej w **gorszym położeniu** (o ile takie nierówności zostały zdiagnozowane w projekcie)
- stworzenie takich mechanizmów, aby **na żadnym etapie wdrażania** projektu **nie dochodziło do dyskryminacji i wykluczenia ze względu na płeć**.

Ważne:

O neutralności można mówić **tylko wtedy**, kiedy we wniosku o dofinansowanie **wnioskodawca uzasadni, dlaczego dany projekt nie jest w stanie zrealizować jakichkolwiek działań w zakresie zgodności** z tą zasadą, a uzasadnienie to zostanie **uznane** przez instytucję oceniającą projekt **za adekwatne i wystarczające**.

Zasada równości kobiet i mężczyzn – zagadnienia przekrojowe

- język równościowy
- informacja i promocja
- opis rekrutacji oraz zadania (EFS+)
- produkty, efekty projektu
- zrównoważone zamówienia publiczne
- budżet wrażliwy na płeć
- równościowe zarządzanie projektem

Ważne:

Projekty inwestycyjne, czy też wspierające podmioty, a nie osoby **nie mogą być „ślepe” na kwestie płci i nierówności uwarunkowane płciowo**

Zasada równości kobiet i mężczyzn w projektach współfinansowanych przez EFRR – zapisy pomocnicze

Przygotowując projekt dotyczący **przestrzeni publicznej, infrastruktury społecznej, przestrzeni społecznych** zgodnie z [Wademekum wiedzy o wniosku](#) należy zwrócić uwagę, że kobiety i mężczyźni wykazują **różne zachowania** w przestrzeni publicznej, **w oparciu o normy płci.**

Projektując pozytywną **transformację przestrzeni w kierunku równości i wrażliwości na różnorodność mieszkańców** warto uwzględnić działania wpływające na **podniesienie poczucia bezpieczeństwa u użytkowników tych przestrzeni** m. in. skuteczne oświetlenie wszystkich przestrzeni zewnętrznych, w tym parkingów i parków, aby każdy czuł się bezpiecznie wracając do domu w nocy.

Infrastruktura społeczna i przestrzenie społeczne zmniejszają izolację kobiet i umożliwiają kobietom uczestnictwo w różnych dziedzinach życia.

Zasada równości szans i niedyskryminacji (1)

Działania umożliwiające **wszystkim osobom sprawiedliwe i pełne uczestnictwo we wszystkich dziedzinach życia.**

Kluczowe obszary działań:

- **dostęp** na każdym etapie realizacji projektu
- **uniwersalne projektowanie** – projektowanie produktów, środowiska, programów i usług w taki sposób, aby były użyteczne dla wszystkich
– zgodnie ze [Standardami dostępności](#)
- **mechanizm racjonalnych usprawnień** – możliwość sfinansowania specyficznych działań dostosowawczych uruchamianych wraz z pojawieniem się w projekcie osoby z niepełnosprawnością

Zasada równości szans i niedyskryminacji (2)

Ocenić podlega, czy projekt ma **pozytywny** wpływ na zasadę równości szans i niedyskryminacji tj. czy **uwzględnia potrzeby różnych grup docelowych zagrożonych dyskryminacją**, w tym **w szczególności** wymagania dotyczące zagwarantowania **dostępności dla osób z niepełnosprawnościami**.

Przez pozytywny wpływ należy rozumieć **zapewnienie wsparcia bez jakiejkolwiek dyskryminacji** ze względu na przesłanki określone w art. 9 ust. 3 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2021/1060 z 24 czerwca 2021 r., w tym:

- zapewnienie **dostępności do oferowanego w projekcie wsparcia** dla wszystkich jego uczestników/uczestniczek (projekty współfinansowane ze środków **EFS+**)
- zapewnienie dostępności wszystkich **produktów projektu (lub usług)**, **z wyjątkiem tych** produktów, **które zostały uznane za neutralne** dla wszystkich ich użytkowników/użytkowniczek **zgodnie ze Standardami dostępności** (projekty dofinansowane ze środków **EFS+ i EFRR**)

Sposób realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji w projektach współfinansowanych z EFS+ (1)

Należy **przeanalizować sytuację osób narażonych na dyskryminację**, osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnościami.

W analizie należy uwzględnić **bariery**, jakich doświadczają te grupy, w tym:

- **wynikające z braku dostępności:**
 - transportu, przestrzeni publicznej i budynków,
 - materiałów dydaktycznych, zasobów cyfrowych,
 - niektórych środków masowego przekazu dla konkretnych grup osób z niepełnosprawnościami itp.
- **wynikające z braku świadomości potrzeb** różnych osób, w tym osób z różnymi stopniami i rodzajami niepełnosprawności

Sposób realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji w projektach współfinansowanych z EFS+ (2)

Należy **opisać, w jaki sposób** w projekcie Wnioskodawca zapewni – adekwatnie do zakresu rzeczowego projektu:

- **dostępność wsparcia** w projekcie **dla wszystkich** uczestników/uczestniczek, w tym dla osób z różnymi niepełnosprawnościami lub innych osób o cechach, które mogą stanowić przesłanki dyskryminacyjne,
- **realizację wsparcia w miejscach dostępnych dla wszystkich**, w tym dla osób z niepełnosprawnościami,
- **dostępność wszystkich produktów projektu** (o ile nie zostały uznane za neutralne),
- **zgodność z koncepcją uniwersalnego projektowania**
- **zastosowanie adekwatnych standardów dostępności** (lub obowiązującego modelu – jeśli dotyczy).

Wnioskodawca oświadcza, że **przestrzega przepisów antydyskryminacyjnych**, a jego działania nie powodują nieuprawnionego różnicowania, wykluczania lub ograniczania osób ze względu na jakiegokolwiek przesłanki.

Sposób realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji w projektach współfinansowanych z EFRR – zapisy pomocnicze (1)

Przygotowując **projekt z zakresu kultury, turystyki**, zgodnie z [Wademekum wiedzy o wniosku](#) należy zwrócić uwagę na tworzenie miejsc:

- **przyjaznych, zachęcających do korzystania z nich całą społeczność** m.in. dzięki **zaangażowaniu i uwzględnieniu potrzeb** społeczności lokalnej i założeń Nowego Europejskiego Bauhausu
- **dostępnych, bezpiecznych** oraz **wpływających na socjalizację i integrację ludzi ze wszystkich środowisk.**

W ramach działań informacyjnych oraz działań wspierających należy **zadbać o przekaz pozytywny, włączający**, zwiększający tolerancję, otwartość oraz poszanowanie i akceptację różnorodności między ludźmi.

Szczególnie ważne jest zapewnienie dostępności obiektów infrastruktury kultury, obiektów turystycznych oraz szlaków do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

Warto zwrócić uwagę na [stanowisko IOK](#) w temacie dostępności w analogicznych projektach (7.2 FEM).

Sposób realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji w projektach współfinansowanych z EFRR – zapisy pomocnicze (2)

Decyzja w zakresie dostosowania danego produktu (lub usługi) do potrzeb osób z niepełnosprawnościami powinna być **każdorazowo poprzedzona analizą potrzeb potencjalnych użytkowników i odbiorców danego produktu projektu i możliwością wystąpienia wśród nich osób z niepełnosprawnościami.**

W przypadku **obiektów i zasobów modernizowanych** m.in. przebudowa, rozbudowa, **zastosowanie standardów dostępności jest obowiązkowe.**

Zasada równości szans i niedyskryminacji – Standardy dostępności (1)

Standardy dostępności ustanawiają **minimalne wymagania** wsparcia.

Zasady określone w Standardach są **obowiązkowe**.

Mogą być uzupełnione o ujęte w nich tzw. **dobrze praktyki**.

Głównym celem Standardów dostępności jest **zapewnienie osobom z niepełnosprawnościami, na równi z osobami pełnosprawnymi, dostępu do funduszy unijnych** w zakresie:

- udziału,
- użytkowania,
- zrozumienia,
- komunikowania się,
- skorzystania z ich efektów.

Zasada równości szans i niedyskryminacji – Standardy dostępności (2)

Standardy uwzględniają potrzeby osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności, w szczególności osób:

- z niepełnosprawnością ruchową,
- niewidomych i słabowidzących,
- głuchych i słabosłyszących,
- z niepełnosprawnością intelektualną,
- z zaburzeniami lub chorobami psychicznymi,
- z trudnościami komunikacyjnymi.

Założenie, że do projektu ogólnodostępnego nie zgłoszą się osoby z niepełnosprawnościami lub zgłoszą się osoby wyłącznie z określonymi rodzajami niepełnosprawności jest **dyskryminacją**.

Niedopuszczalna jest sytuacja, w której odmawia się dostępu do uczestnictwa w projekcie osobie z niepełnosprawnością ze względu na bariery na przykład: architektoniczne, komunikacyjne czy cyfrowe.

Standardy dostępności

- szkoleniowy
- informacyjno-promocyjny
- transportowy
- standard cyfrowy
- standard architektoniczny

Standard architektoniczny

- parkingi – w tym stanowiska postojowe dla osób z niepełnosprawnościami
- strefa wejścia
- komunikacja pozioma i pionowa budynku
- elementy wyposażenia ułatwiające orientację w budynku i przekaz informacji
- pomieszczenia i urządzenia higieniczno-sanitarne
- bezpieczeństwo pożarowe

Standard architektoniczny – projekty współfinansowane ze środków EFS+ (1)

Wszystkie działania świadczone w projekcie powinny odbywać się **w pomieszczeniach i budynkach** (miejscach) **dostępnych dla osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności**. Dotyczy to:

- miejsc realizacji wsparcia,
- biura projektu,
- miejsc rekrutacji, w których będą przyjmowani uczestnicy/uczestniczki projektu.

Należy przedstawić **opis sposobu zapewnienia dostępności**.

Standard architektoniczny – projekty współfinansowane ze środków EFS+ (2)

Opis sposobu zapewnienia dostępności obejmuje w szczególności informacje dotyczące:

- **stanowisk postojowych dla samochodów osób z niepełnosprawnościami** – oznakowanie, nawierzchnia
- **wejścia do budynku** – czy nie ma schodów/stopni, a jeśli są, to czy zapewniono pochylnię/windę/platformę, czy została zapewniona przestrzeń manewrowa, odpowiednia szerokość drzwi
- **poruszania się po budynku** – należy wskazać kondygnację, na której realizowane będzie wsparcie/rekrutacja, a jeśli jest ono usytuowane w miejscu, do którego prowadzą schody/stopnie, to czy zapewniono pochylnię/windę/platformę, odpowiednie oznaczenia schodów
- **toalety** – czy jest dostosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, a jeśli jest usytuowana w miejscu, do którego prowadzą schody/stopnie, to czy zapewniono pochylnię/windę/ platformę

Standard architektoniczny w obiektach zabytkowych

W odniesieniu do obiektów **zabytkowych**:

- stosujemy **indywidualne rozwiązania** architektoniczne i infrastrukturalne
- **ocena możliwości zastosowania** poszczególnych **rozwiązań** oraz tego **czy** zaproponowany **sposób lepszej adaptacji** danego budynku zabytkowego dla potrzeb użytkowych **zgodny jest z zasadą dostępności** dla osób z niepełnosprawnościami, **należy** każdorazowo **do wojewódzkiego konserwatora zabytków**.

Standard cyfrowy

Standard cyfrowy określa **zbiór wymagań dla produktów cyfrowych**, takich jak:

- serwisy internetowe
- aplikacje webowe/ mobilne
- dokumenty elektroniczne
- multimedia
- sprzęt informatyczny szczególnego przeznaczenia

Obecnie obowiązuje dostosowanie produktów cyfrowych do wymagań **WCAG 2.1** na poziomie AA (z drobnymi wyjątkami).

Serwisy, aplikacje – wybrane aspekty

- przekazywanie **informacji** za pomocą **tekstu**
- treści **nietekstowe** opatrzone są **tekstem alternatywnym**
- nagrania **dźwiękowe** z wypowiedziami ludzi zawierają dodatkowo **plik tekstowy**
- nagrania **wideo** ze zmieniającym się obrazem (obraz bez dźwięku) – **audiodeskrypcja lub tekstowy opis treści**
- **multimedia** (dźwięk i obraz) – **napisy rozszerzone i audiodeskrypcja**, jeśli jest to uzasadnione
- elementy strukturalne i semantyczne **tekstu** – znaczniki HTML
- odpowiedni **kontrast** między tekstem a tłem
- łatwe powiększenie tekstu do **200%**
- **obsługa** za pomocą klawiatury/ interfejsu klawiatury

Dokumenty elektroniczne – wybrane aspekty

Przy tworzeniu dokumentu stosujemy:

- **zasady prostego języka** m.in. tekst wyrównany do lewej, dzielony na akapity z nagłówkami, czcionka bezszeryfowa o wielkości min. 12 pkt, pogrubienie ważnych informacji
- **funkcje i wbudowane style edytora/arkusza, w którym pracujemy** (nagłówki, akapity, listy punktowane, numerowane, linki, przypisy, spisy treści, tabele)
- **teksty alternatywne** dla wszystkich elementów nietekstowych
- **krótkie nazwy dla linków** przy tworzeniu opisu hiperłączy
- **proste tabele** z wierszami nagłówka, bez scalania komórek
- **numerację stron**
- odpowiedni **kontrast tekst-tło**
- **dostępne PDF-y**

Prezentacje – wybrane aspekty

Przy tworzeniu prezentacji stosujemy:

- zasady [prostego języka](#)
- czcionkę bezszeryfową, minimum 18 pkt
- unikalne tytuły slajdów
- ograniczoną ilość tekstu na slajdzie
- równoważniki zdań
- odpowiedni **kontrast** czcionki do tła
- wysokiej jakości grafiki, wyraźne zdjęcia opatrzone **tekstem alternatywnym**

Standard informacyjno-promocyjny

Standard **obowiązuje każdego, kto organizuje działania informacyjno-promocyjne w projekcie.**

Tematykę i sposób komunikacji przekazu **dostosujemy** do potrzeb odbiorców.

Przekaz nie może być:

- dyskryminujący
- ośmieszający
- utrwalający stereotypy

Lokalizacja wydarzenia

Wydarzenia są organizowane w **miejscach dostępnych architektonicznie** – jeśli ich nie ma lub jest kilka do wyboru – wybieramy **najbardziej zbliżone przy zastosowaniu mechanizmu racjonalnych usprawnień**.

Jeśli wydarzenie odbywa się w budynku, to:

- wejście do środka jest **na poziomie terenu** wokół budynku.
Jeśli w budynku (lub przed wejściem do budynku) są schody, to jest winda lub podjazd.
- na kondygnacjach dostępnych dla osób z niepełnosprawnością znajdują się **przystosowane toalety**
- na korytarzach **nie ma wystających gablot, reklam, elementów dekoracji**, które mogłyby być przeszkodą dla osób z niepełnosprawnościami.

W przypadku wydarzeń poza budynkami (na zewnątrz) trzeba pamiętać, aby:

- **podest/scena** były **dostępne** dla osoby poruszającej się na wózku (podjazd, rampa)
- **na terenie wydarzenia** znajdowały się **toalety dostępne dla osoby poruszającej się na wózku**. W przypadku braku takiej możliwości, należy zapewnić informację i dostęp do najbliższej takiej toalety zlokalizowanej w budynku.

Materiały dotyczące wydarzenia

- **Materiały o wydarzeniu** są dostępne w wersji **elektronicznej**, spełniają standard cyfrowy i zawierają:
 - **dane** kontaktowe do **organizatora**
 - **mapę i sposób dojazdu** publicznymi środkami transportu z różnych kierunków samochodem
 - **dostępność miejsca wydarzenia i parkingu**, w tym liczby miejsc dla osób z niepełnosprawnościami
- Jeżeli **wydarzenie** posiada swoją **stronę internetową**, to jest ona **dostępna**. Na stronie jest informacja, w jaki sposób wydarzenie będzie dostępne dla osób z niepełnosprawnością
- **Prezentacje multimedialne** przedstawiane podczas wydarzenia uwzględniają kryteria dostępności
- **Filmy i multimedia** zawierają audiodeskrypcję (jeśli jest to uzasadnione)

Wydarzenia bez rejestracji – organizacja

Komunikacja z uczestnikami/czkami odbywa się przez minimum **2 kanały**

Jeśli stosujemy **PZP** – kwestie dostępności są uwzględniane w dokumentacji

Jeśli **prelegentami/ ekspertami** są osoby z **niepełnosprawnościami** należy zadać pytanie o **specjalne potrzeby**.

Zawsze zapewniona jest:

- **pętla indukcyjna i usługa tłumacza PJM** (lub video-tłumacza)
- możliwość wejścia z **psem przewodnikiem**
- wsparcie **asystenta**

Wydarzenia z wcześniejszą rejestracją – organizacja

Komunikacja z uczestnikami/czkami odbywa się przez minimum **2 kanały**

Jeśli stosujemy **PZP** – kwestie dostępności są uwzględniane w dokumentacji

Nie ma konieczności zapewniania „z góry” tłumacza PJM, pętli indukcyjnej, wsparcia asystenta, miejsca dla psa przewodnika.

Istnieje **możliwość zgłoszenia specjalnej potrzeby** – minimum 1 pytanie w formularzu zgłoszeniowym.

Zgłoszenie specjalnej potrzeby **obliguje organizatora do jej spełnienia** w możliwie największym stopniu.

Standard informacyjno-promocyjny

– kampanie medialne

- W kampanii medialnej kierowanej do osób z niepełnosprawnościami lub poruszającej kwestie niepełnosprawności rekomenduje się udział osób z niepełnosprawnościami
- Dbamy o **niestereotypowy przekaz**, w tym w szczególności: promowanie praw i godności osób z niepełnosprawnościami, zdolności do pracy, zwalczanie stereotypów i przedstawiania pomocowego modelu osoby z niepełnosprawnością
- Użyty **język jest zrozumiały** dla przeciętnego obywatela
- Kampania medialna jest prowadzona w oparciu o **źródnicowany przekaz**
- Nagranie każdorazowo zawiera audiodeskrypcję, wszędzie tam, gdzie informacja niesiona obrazem jest istotna dla odbiorcy i ma znaczenie poznawcze.

Standard szkoleniowy (1)

Standard odnosi się do **szkoleń, kursów, warsztatów, doradztwa**.

Jeżeli w projekcie biorą udział osoby z niepełnosprawnościami, **sposób organizacji wsparcia** jest **dostosowany** do ich potrzeb.

Przykłady dostosowań w projekcie w zależności od rodzaju niepełnosprawności można znaleźć w [Standardach dostępności](#) (s.9-15)

Standard szkoleniowy (2)

- Wszystkie działania świadczone w projektach muszą odbywać się w **miejscach dostępnych architektonicznie** lub im najbliższych przy zastosowaniu mechanizmu racjonalnych usprawnień
 - **wejście do budynku** na poziomie terenu wokół budynku, jeśli są schody, to jest też winda, dostępny podjazd lub sprawna platforma przyschodowa
 - na kondygnacjach dostępnych dla osób z niepełnosprawnością są **przystosowane toalety**
 - na korytarzach nie ma wystających gablot, reklam, dekoracji
- osoby z niepełnosprawnościami i/lub osoby towarzyszące otrzymują informacje na temat potencjalnych **sytuacji awaryjnych**

Ważne:

W przypadku szkoleń w formule **online również** należy **uwzględnić szczególne potrzeby** uczestników.

Standard szkoleniowy (3)

- **informacja o projekcie** (w tym o dostępności budynku/miejsca, w którym realizowane będzie wsparcie) i **dostępności biura projektu** znajduje się na **dostępnej stronie internetowej**
- **komunikacja** z uczestnikami/czkami odbywa się przez minimum **2 kanały**
- **formularze zgłoszeniowe** – minimum **1 pytanie o specjalne potrzeby** uczestnika/czki projektu
- **materiały informacyjne** i dokumenty **rekrutacyjne** są przygotowywane w sposób dostępny i udostępniane minimum **w wersji elektronicznej**
- **materiały projektowe** przygotowywane:
 - w projekcie z **otwartą rekrutacją** – w sposób dostępny dla potencjalnych uczestników/czek i są minimum w wersji elektronicznej
 - w projekcie z **zamkniętą rekrutacją** – analogicznie, o ile po zakończeniu szkolenia będą one służyć również innym osobom

Standard transportowy

Pojazdy oraz infrastruktura powinny zawierać **kompatybilne, funkcjonalne i łatwe w użyciu rozwiązania** zapewniające:

- możliwość **swobodnego poruszania** się w miejscach publicznych
- możliwość **swobodnego korzystania** ze środków transportu publicznego
- nieskrępowany i **skuteczny dostęp do** wszelkiej **informacji**

Przykłady rozwiązań zaprojektowanych uniwersalnie (1)

Przykłady rozwiązań zaprojektowanych uniwersalnie (2)

Zwolnienie tempa / wydłużenie czasu

wynikającego np. z konieczności tłumaczenia na język migowy

Dostosowanie budynków

np. montaż tymczasowych podjazdów, platform, wind; oznakowanie obiektu tablicami z treścią w alfabecie Braille'a

Dostosowanie akustyczne

np. montaż pętli indukcyjnej czy systemów FM

Dostosowanie komputerów

np. wynajęcie lub zakup programów powiększających, mówiących, drukarek materiałów w alfabecie Braille'a

Zapewnienie specjalistycznego wsparcia

np. asystenta tłumaczącego na język łątwy, asystenta osoby z niepełnosprawnością, tłumacza języka migowego, przewodnika osoby mającej problemy w widzeniu

Transport

np. specjalistyczny transport na miejsce realizacji projektu

Dostosowanie materiałów projektowych / szkoleniowych

np. instalacja programów powiększających, mówiących, drukarek

Dobre praktyki – materiały, poradniki, wskazówki

Dodatkowe informacje i materiały dotyczące tematyki dostępności i prostego języka można znaleźć na stronach:

- [Dostępność Plus](#)
- [Prosty język w Funduszach Europejskich](#)
- [Dostępna Małopolska](#)

Monitorowanie realizacji zasad horyzontalnych (1)

- Narzędziem monitorowania realizacji horyzontalnych zasad równościowych na poziomie projektu jest **wniosek o płatność**
- Weryfikacja zgodności projektu z zasadami równościowymi jest prowadzona w ramach ogólnej **kontroli projektu**, może być też przedmiotem **kontroli ad hoc**
- Kontroli podlegają zarówno usługi jak i produkty wytworzone lub zakupione w ramach projektu

Ważne:

W przypadku **rażących** lub **notorycznych naruszeń Standardów dostępności** lub **uchylania się** Beneficjenta **od** realizacji **działań naprawczych, część wydatków** projektu **może** zostać uznana za **niekwalifikowana** na podstawie zapisów **umowy o dofinansowanie.**

Monitorowanie realizacji zasad horyzontalnych (2)

W przypadku **realizacji projektu lub jego części, niezgodnie z przepisami prawa krajowego i wspólnotowego**, w tym przestrzegania przepisów wspólnotowych w zakresie realizacji **polityk horyzontalnych**, w tym **zasad antydyskryminacyjnych, zasad równościowych, praw i wolności określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz w Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych**, w zakresie odnoszącym się do sposobu realizacji, zakresu projektu i Beneficjenta, a także w przypadku **uchylania się Beneficjenta od realizacji działań naprawczych**:

- **część wydatków projektu** może zostać uznana za **niekwalifikowalną**

lub

- instytucja będąca stroną umowy o dofinansowanie może **rozwiązać** z Beneficjentem **umowę o dofinansowanie bez wypowiedzenia**.

**Punkt Informacyjny
Funduszy Europejskich**

Horyzontalne zasady środowiskowe

**Pomoc Techniczna
dla Funduszy Europejskich**

**Rzeczpospolita
Polska**

**Dofinansowane przez
Unię Europejską**

Zasada zrównoważonego rozwoju, w tym zasada DNSH tj. nie czynić poważnych szkód (EFS i EFRR)

Projekt musi mieć **pozytywny lub neutralny** wpływ na **zasadę zrównoważonego rozwoju**.

Projekt musi **spełniać** zasadę „**nie czynić poważnych szkód**”.

Zasada DNSH (ang. „do no significant harm”) dotyczy **niewspierania ani nieprowadzenia** działalności gospodarczej, która powoduje **znaczące szkody dla któregokolwiek z 6 celów środowiskowych UE**, o których mowa w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/852 z 18 czerwca 2020 r. w sprawie ustanowienia ram ułatwiających zrównoważone inwestycje (tzw. **rozporządzenie w sprawie taksonomii**).

W zakresie dotyczącym projektu należy **odnieć się do zapisów [ekspertyzy](#)** wykonanej dla programu Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027 i zamieszczonych w niej ustaleń **adekwatnie do zakresu projektu**.

Pomocniczo możemy stosować zasady określone w podręczniku [Zgodność przedsięwzięć finansowanych ze środków UE, w tym realizowanych w ramach KPO z zasadą DNSH](#)

Zasada DNSH – poważne szkody (1)

Dana działalność wyrządza poważne szkody:

- **łagodzeniu zmian klimatu**, jeżeli prowadzi do znaczących emisji gazów cieplarnianych
- **adaptacji do zmian klimatu**, jeżeli prowadzi do nasilenia niekorzystnych skutków obecnych i oczekiwanych, przyszłych warunków klimatycznych, wywieranych na tę działalność lub na ludzi, przyrodę lub aktywa
- **zrównowazonemu wykorzystywaniu i ochronie zasobów wodnych i morskich**, jeżeli szkodzi dobremu stanowi lub dobremu potencjałowi ekologicznemu jednolitych części wód, w tym wód powierzchniowych i wód podziemnych; lub dobremu stanowi środowiska wód morskich

Zasada DNSH – poważne szkody (2)

Dana działalność wyrządza poważne szkody:

- **gospodarce o obiegu zamkniętym**, w tym zapobieganiu powstawaniu odpadów i recyklingowi, jeżeli prowadzi do znaczącego braku efektywności w wykorzystywaniu materiałów lub w bezpośrednim lub pośrednim wykorzystywaniu zasobów naturalnych, lub do znacznego zwiększenia wytwarzania, spalania lub unieszkodliwiania odpadów, lub jeżeli długotrwałe składowanie odpadów może wyrządzać poważne i długoterminowe szkody dla środowiska
- **zapobieganiu zanieczyszczeniu i jego kontroli**, jeżeli prowadzi do znaczącego wzrostu emisji zanieczyszczeń do powietrza, wody lub ziemi
- **ochronie i odbudowie bioróżnorodności i ekosystemów**, jeżeli działalność ta w znacznym stopniu szkodzi dobremu stanowi i odporności ekosystemów lub jest szkodliwa dla stanu zachowania siedlisk i gatunków, w tym siedlisk i gatunków objętych zakresem zainteresowania Unii.

Odporność infrastruktury na zmiany klimatu (EFRR)

Kryterium dotyczy **wyłącznie** projektów obejmujących **inwestycje w infrastrukturę o przewidywanej trwałości** wynoszącej **co najmniej 5 lat**.

Ocena odbywa się **w oparciu o** przedstawione we wniosku o dofinansowanie **wnioski z przeprowadzonej przez wnioskodawcę analizy odporności inwestycji na klimat**, uzasadniającej stosowanie rozwiązań uodporniających przedsięwzięcie na zmiany klimatu.

W analizie należy wykorzystać **metodologię** wynikającą z [wytycznych technicznych Komisji Europejskiej](#) dotyczących weryfikacji infrastruktury pod względem wpływu na klimat obejmujących okres programowania 2021–2027.

Kryterium jest **spełnione, kiedy projekt uwzględnia rozwiązania uodporniające na zmiany klimatu** (jeśli dotyczy).

Pomocniczo możemy stosować [Poradnik weryfikacji inwestycji pod względem wpływu na klimat i adaptacji do zmian klimatu w okresie programowania UE 2021-2027](#).

**Punkt Informacyjny
Funduszy Europejskich**

Wsparcie Punktów Informacyjnych Funduszy Europejskich w Małopolsce

**Pomoc Techniczna
dla Funduszy Europejskich**

**Rzeczpospolita
Polska**

**Dofinansowane przez
Unię Europejską**

Punkty Informacyjne Funduszy Europejskich w Małopolsce

■ **Chrzanów:** ul. Grunwaldzka 5 (III piętro)
tel. 12 616 0 391/ 392
mejl: PIFE.CHRZANOW@umwm.malopolska.pl

■ **Kraków:** ul. Wielicka 72B (parter)
tel. 12 616 0 626/ 636/ 646/ 656/ 676/ 686
mejl: PIFE.KRAKOW@umwm.malopolska.pl

■ **Nowy Sącz:** Rynek 13 (II piętro)
tel. 12 616 0 371/ 372
mejl: PIFE.NOWY.SACZ@umwm.malopolska.pl

■ **Nowy Targ:** Al. Tysiąclecia 44
tel. 12 616 0 381/ 382
mejl: PIFE.NOWY.TARG@umwm.malopolska.pl

■ **Tarnów:** Al. Solidarności 5-9 (I piętro)
tel. 12 616 0 361/ 362
mejl: PIFE.TARNOW@umwm.malopolska.pl

Nasze plany na najbliższe miesiące

■ **Spotkania informacyjne** dla zainteresowanych LGD **dotyczące zasad obsługi systemu CST**

- termin realizacji: **listopad br.**, daty i miejsca ustalamy na bieżąco

■ **Szkolenia eksperckie** dla beneficjentów programu FEM z tematów:

- **Dostępność** w projektach dofinansowanych ze środków UE w ramach programu FEM 2021-2027,
- **Zasada równości kobiet i mężczyzn** w projektach ze środków UE w ramach programu FEM 2021-2027,
- **Zasady horyzontalne** w ramach funduszy unijnych perspektywy 2021-2027 w kontekście projektów w ramach programu FEM 2021-2027

- termin realizacji: **listopad br. – styczeń 2025**

- zapisy przez formularze elektroniczne, które niebawem pojawią się na [stronie programu FEM](#)

Dziękuję!

Fundusze Europejskie

**Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich
Infolinia (12) 616 0 616**

Pomoc Techniczna
dla Funduszy Europejskich

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

